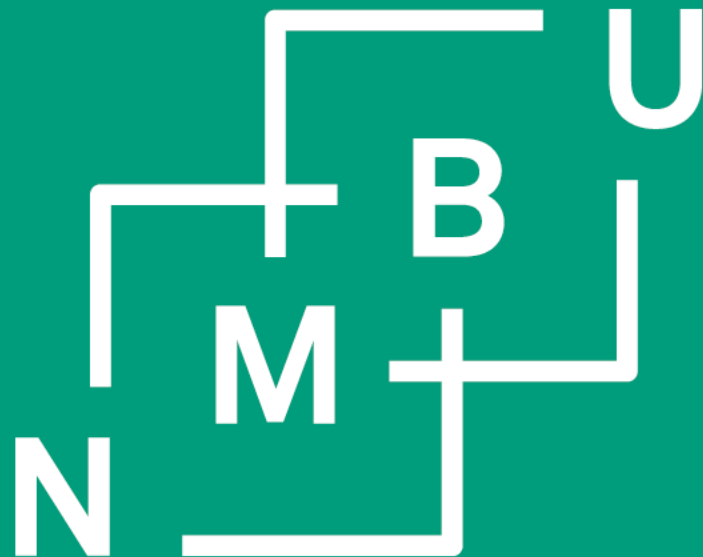
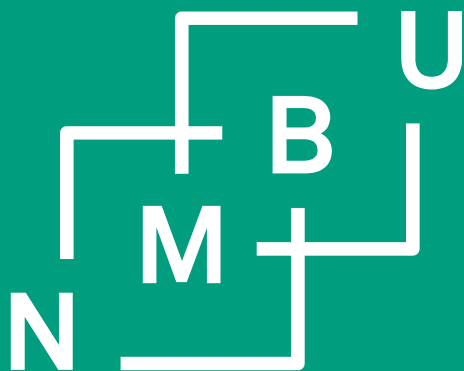

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Aktive reiselivsstrategier i norske nasjonalparker – muligheter og begrensinger i forvaltningen. Resultater fra intervjuundersøkelser blant naturforvaltere.

Jan Vidar Haukeland, NMBU,
med teknisk assistanse fra Knut Fossgard, NMBU

Formidlingsmøte PROTOUR,
Fjellmuseet i Lom, 28. august 2014

Hva jeg vil presentere:

1. Resultater fra kvalitative intervjuer med sentralt plasserte naturforvaltere
 - Første del av datainnsamlingen – et fokusgruppeintervju med sentrale beslutningstakere – ble gjennomført i juni 2012. I alt åtte representanter fra MD, DN, SNO, RA og NFS ble invitert til å delta, men bare fire møtte (forfall på kort varsel). Ett supplerende personlig intervju ble gjennomført etter sommeren.
2. Resultater fra kvantitativ spørreundersøkelse blant naturforvaltere på sentralt, regionalt og lokalt nivå

1. Ulike temaer i de kvalitative intervjuene:

- Forvaltningens mandat/ samfunnsoppdrag i historisk perspektiv,
- Betydningen av struktur og ansvarsdeling i forvaltningssystemet
- Nye forvaltningsprinsipper
- Generelle synspunkter på det naturbaserte reiselivet
- Tilrettelegging/ begrensnings (regulering) av reiselivsaktiviteter i og omkring nasjonalparkene
- Lokal verdiskapning og samspill/ samarbeid med brukerinteressene

Noen hovedtrekk i de kvalitative intervjuene:

- Den norske nasjonalparkplanen er nå praktisk talt gjennomført - fra en «vernefase» og til en «forvaltningsfase»
- Økt tilførsel av ressurser har gitt rom for nye initiativer (eksempelvis programmet Naturarven som verdiskaper, iverksetting av lokal forvaltningsmodell for nasjonalparkene, mer vekt på «grønne oppgaver» (som informasjon og veiledning i SNO-apparatet mv.)*)
- Men tradisjonelle oppgaver ligger fast. Nasjonalparkene i Norge er i utgangspunktet i liten grad «designet» med tanke på å legge forholdene til rette for besøkende. De fleste nasjonalparkene er etablert etter den gamle naturvernloven med et tradisjonelt forskriftsregime; handlingsrommet er begrenset
- Den historiske arven med vektlegging av de klassiske naturvern hensynene veier derfor tyngst i forvaltningens arbeid

**) Merkevarer- og kommunikasjonsstrategi og Besøksforvaltning er kommet til siden.*

Noen hovedtrekk i de kvalitative intervjuene:

- Opprettelsen av den lokale forvaltningsmodellen er positiv, fordi den gir større nærhet til nasjonalparkene i forvaltningsarbeidet og genererer mer relevant kunnskap.
- Opplæring av forvaltere, kompetansekurs for nasjonalparkstyrene og opprettelse av «knutepunktfunksjoner» er tiltak som er gjennomført for å skape en mer enhetlig og integrert forvaltning
- Det etablerte forvaltningsapparatet anses som fragmentert. Brukerinteressene står overfor mange ulike aktører som synes å være lite koordinerte, og det kan være vanskelig å vite hvem man skal forholde seg til
- De politiske føringene tolkes noe ulikt mellom og innen enkelte forvaltningsenheter – fra å se muligheter for et «utviklingsperspektiv» (jf. Verdiskapingsprogrammet) til dem som mener at handlingsrommet reelt sett er lite.

Noen hovedtrekk i de kvalitative intervjuene:

- Forvaltningen skal ikke være en utviklingsaktør eller direkte pådriver for reiselivsutvikling. Egne utviklingsprosjekter og aktiviteter bør ikke komme i konkurranse med kommersielle tilbud.
- Grenseoppgangen er likevel ikke fullstendig: Tilretteleggingsarbeidet er av betydning for den naturbaserte turismen, og forvaltningen blir slik sett på som en aktuell "partner" for reiselivet.
- Kunnskapen om brukerne (både reiselivsbedrifter og gjester) og den faktiske bruken av nasjonalparkene er svært begrenset. Besøksundersøkelser som grunnlag for utforming av besøksstrategier, er derfor ønskelig, både for å kunne måle effekter av egne tiltak og for å identifisere konflikter.
- Dagens forvaltning har ikke har retningslinjer i lovverk eller har fått etablert en besøksforvaltning for å håndtere konflikter og avklare prioriteringer mellom ulike reiselivs-/friluftsb-/brukerinteresser

Noen hovedtrekk i de kvalitative intervjuene:

- Samarbeid anses som viktig (sentralforvaltningen oppfatter at forskerne gjerne fokuserer på konflikt mellom forvaltnings- og næringsinteresser - anses som lite fruktbart).
- Ønske om gode eksempler på vellykket samarbeid

2. Intervjuundersøkelse blant naturforvaltere

- Undersøkelsen retter seg mot
 - nasjonale forvaltningsmiljøer (Miljøverndepartement, Direktoratet for naturforvaltning, SNO)
 - regionale og lokale forvaltningsmiljøer knyttet til *Nasjonalparkriket, Hardangervidda* og *Ytre Hvaler* nasjonalparker
- Gjennomført i perioden mai – september 2013
- Internettbasert undersøkelse – fire purringer

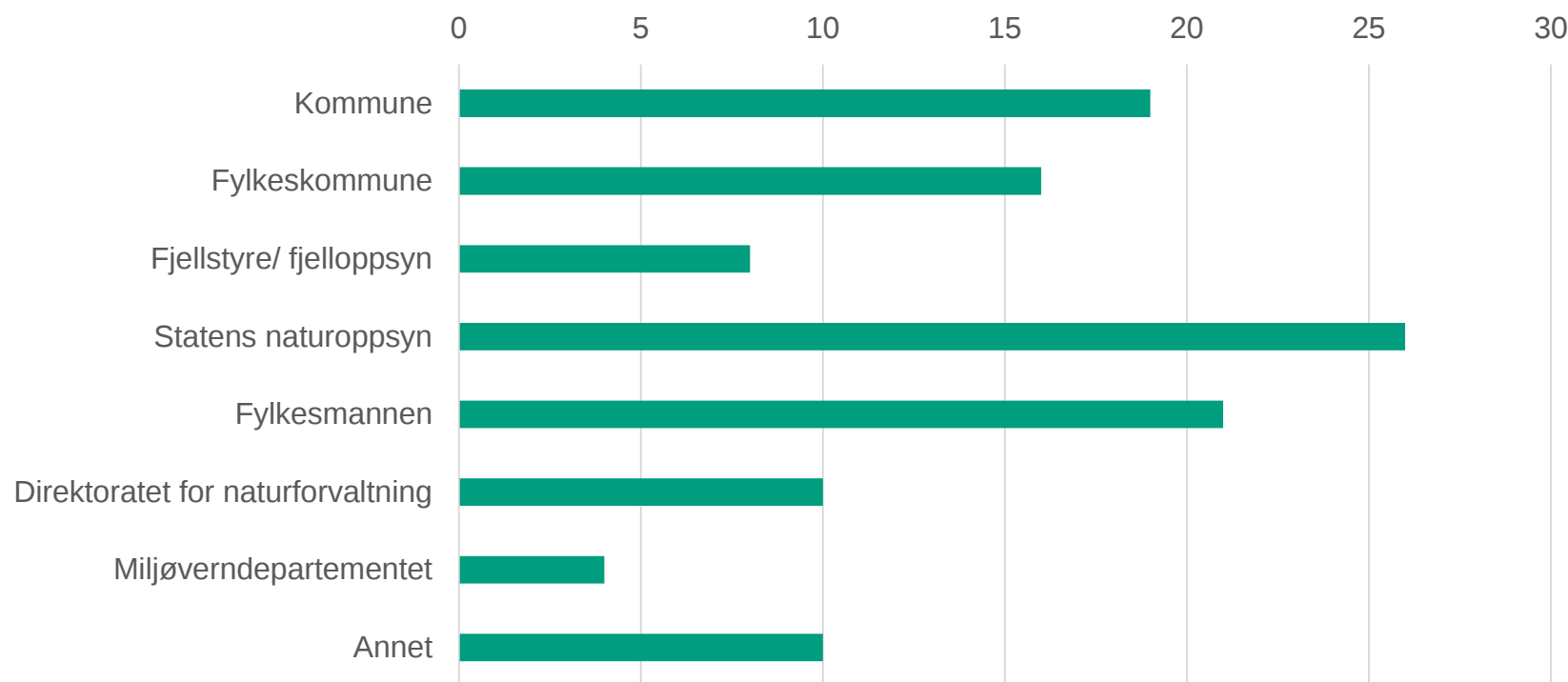
Utvalg, frafall, svarprosent ...

	Antall	Prosentandel
Bruttoutvalg	346	
Utenfor målgruppen	11	
Mer enn én adresse	5	
Nettutvalg	330	100 %
Lot andre svare for seg	5	2 %
Mente seg å være utenfor målgruppen	5	2 %
Ubesvarte	183	55 %
Besvarte skjema	137	42 %

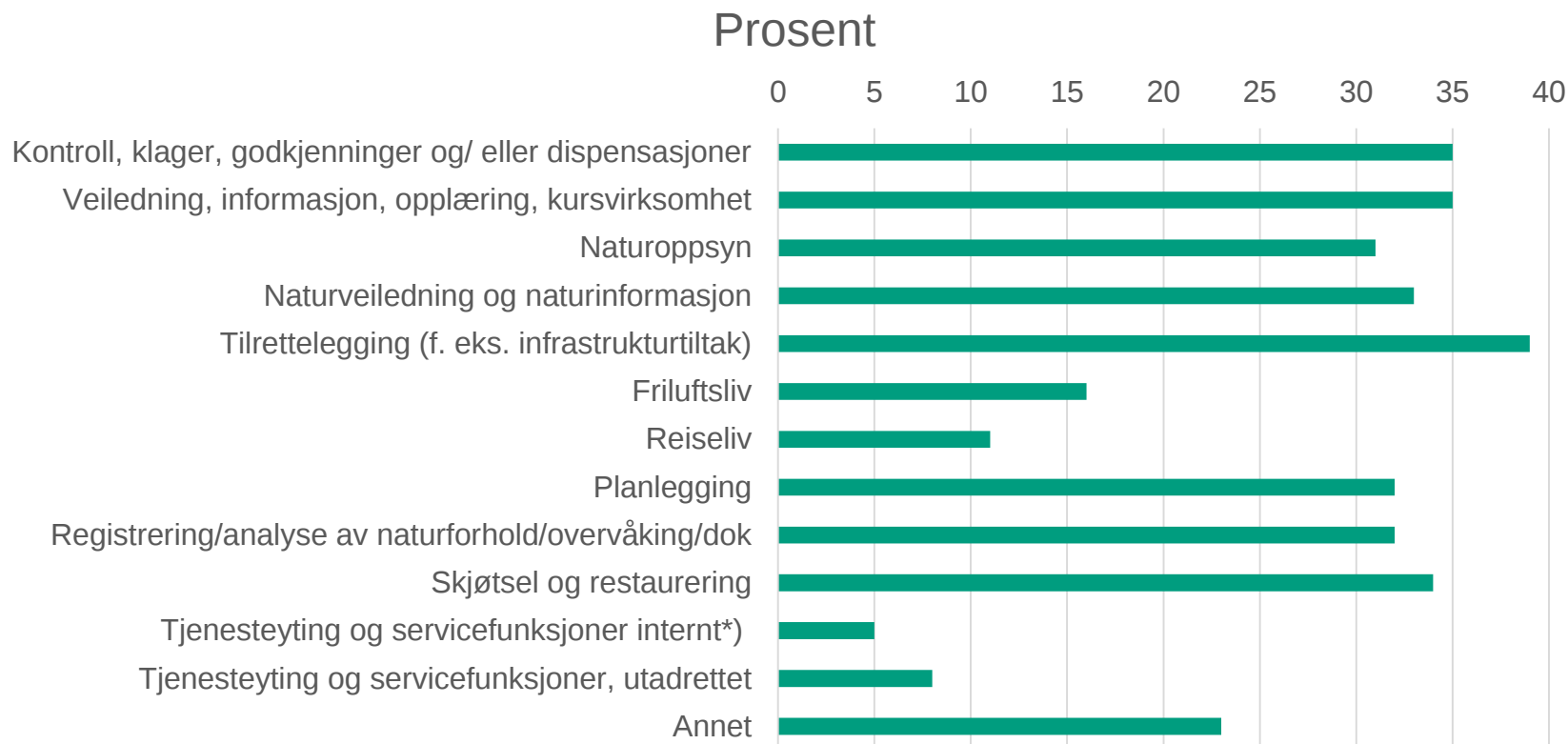
Forvaltningsenheter representert i undersøkelsen

Type forvaltningsenhet man er ansatt i. Prosent.

Faglige arbeidsoppgaver/ ansvarsområder i nåværende stilling

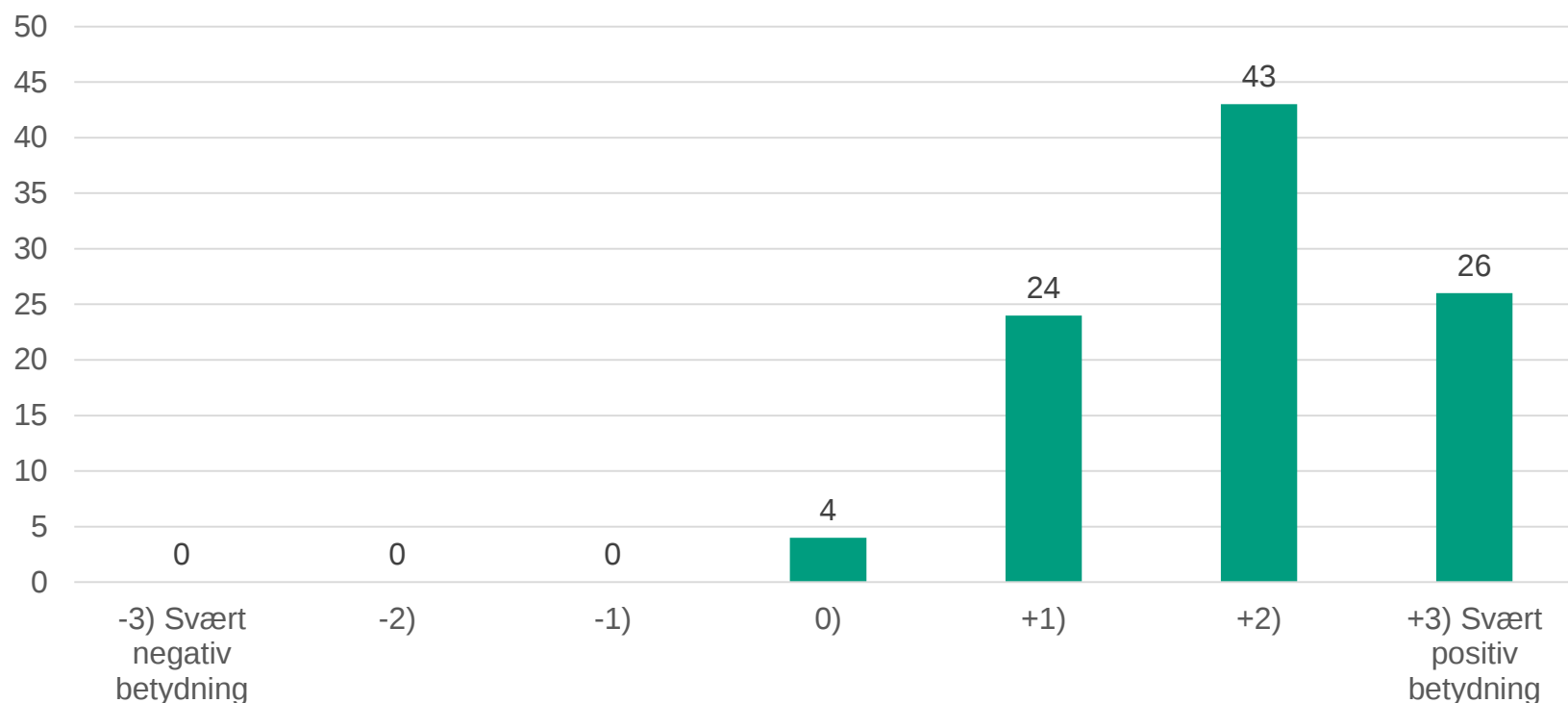

*) f. eks. IT, personal, HMS, adm./ ledelse

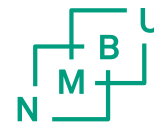
Hvilken betydning vil du generelt si at nasjonalparkene har for reiselivet i Norge?

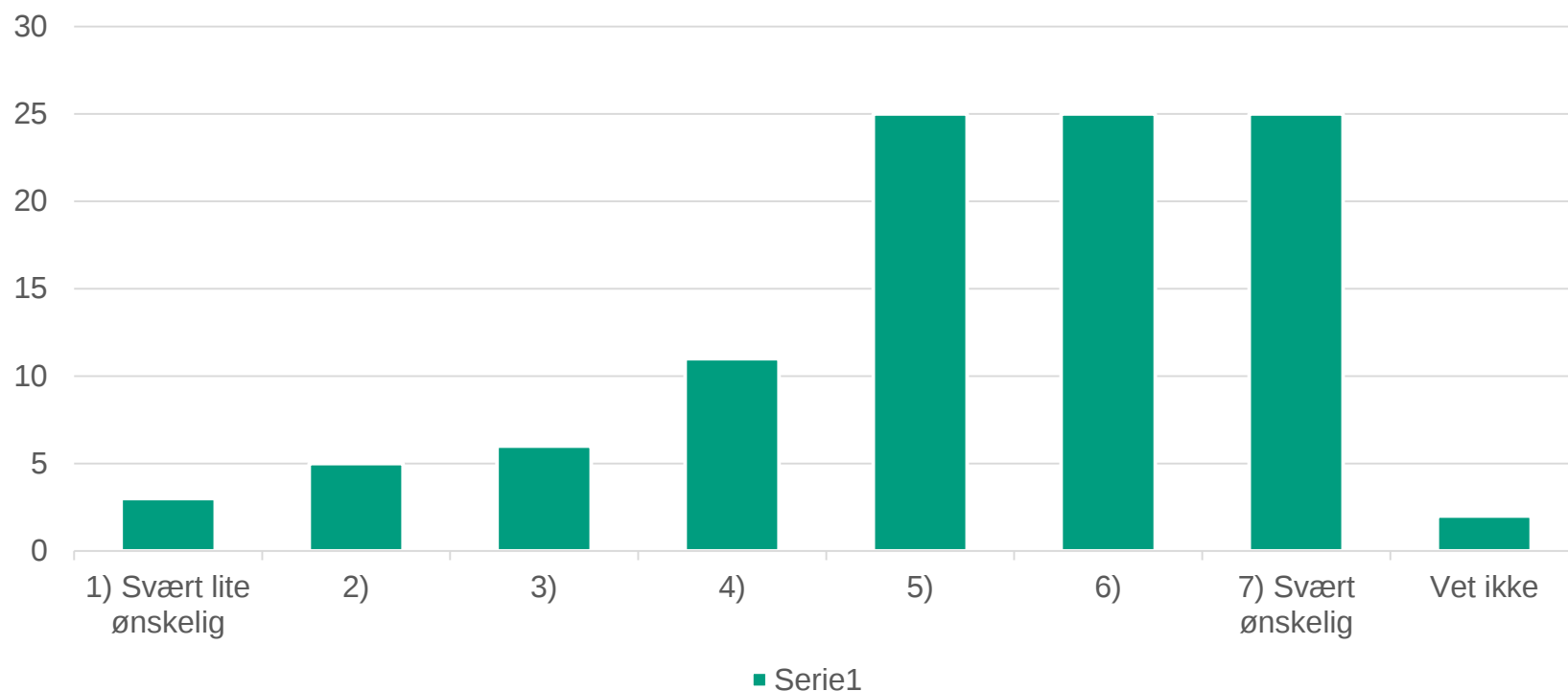
Prosent

I hvilken grad er det ønskelig å utvikle det naturbaserte reiselivet i tilknytning til nasjonalparker?

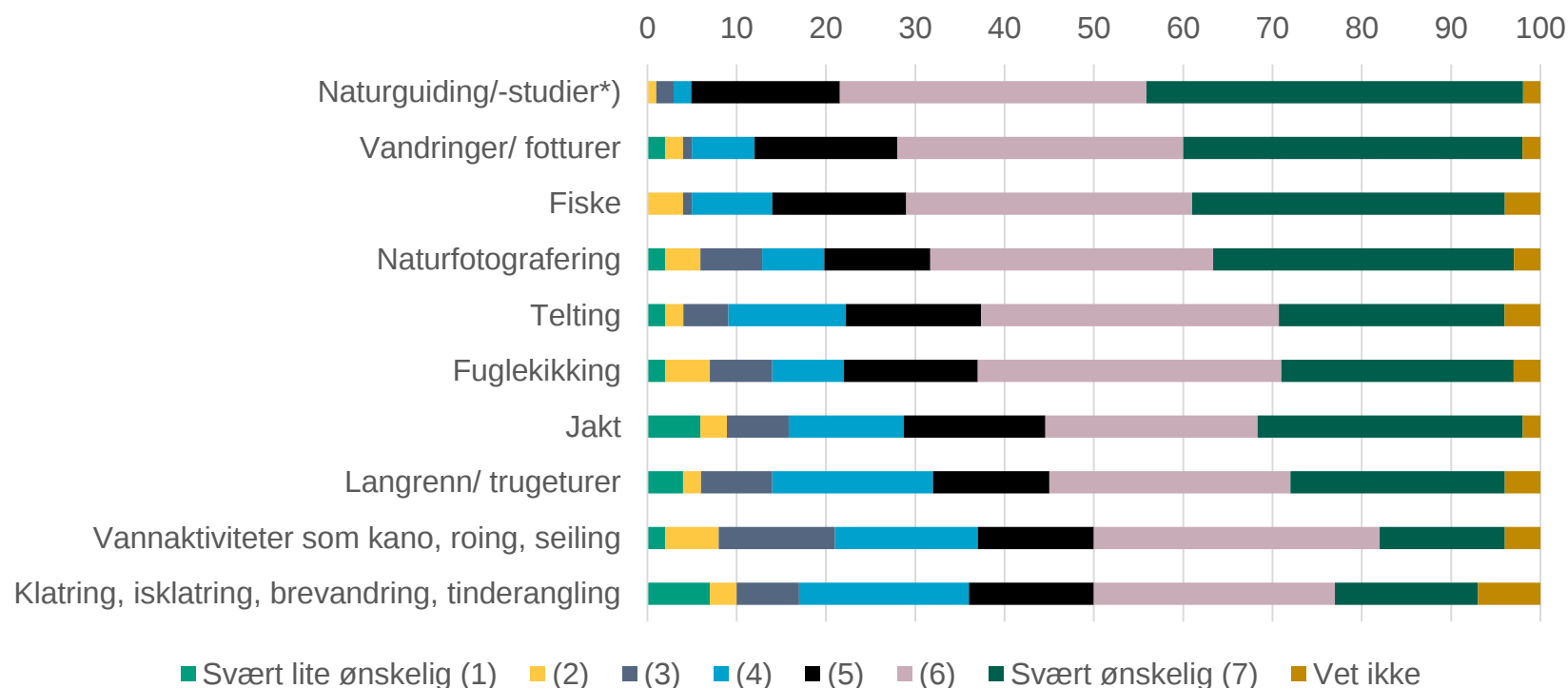
Prosent.

I hvilken grad er følgende aktiviteter ønskelige innenfor nasjonalparkgrensene?

10 på topp. Prosent.

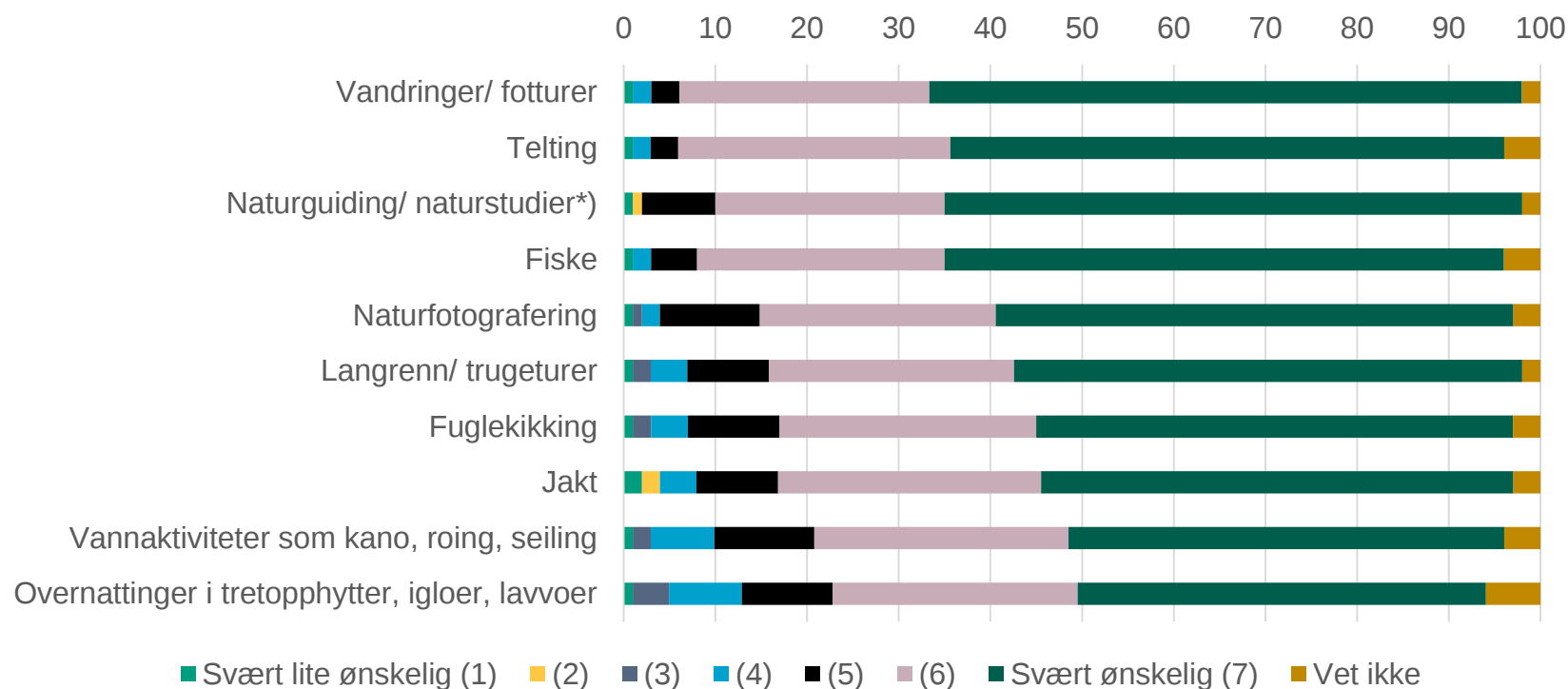

*) f. eks. kurs eller formidling om planter, dyr, geologi etc.

I hvilken grad er følgende aktiviteter ønskelige i nasjonalparkens randsoner?

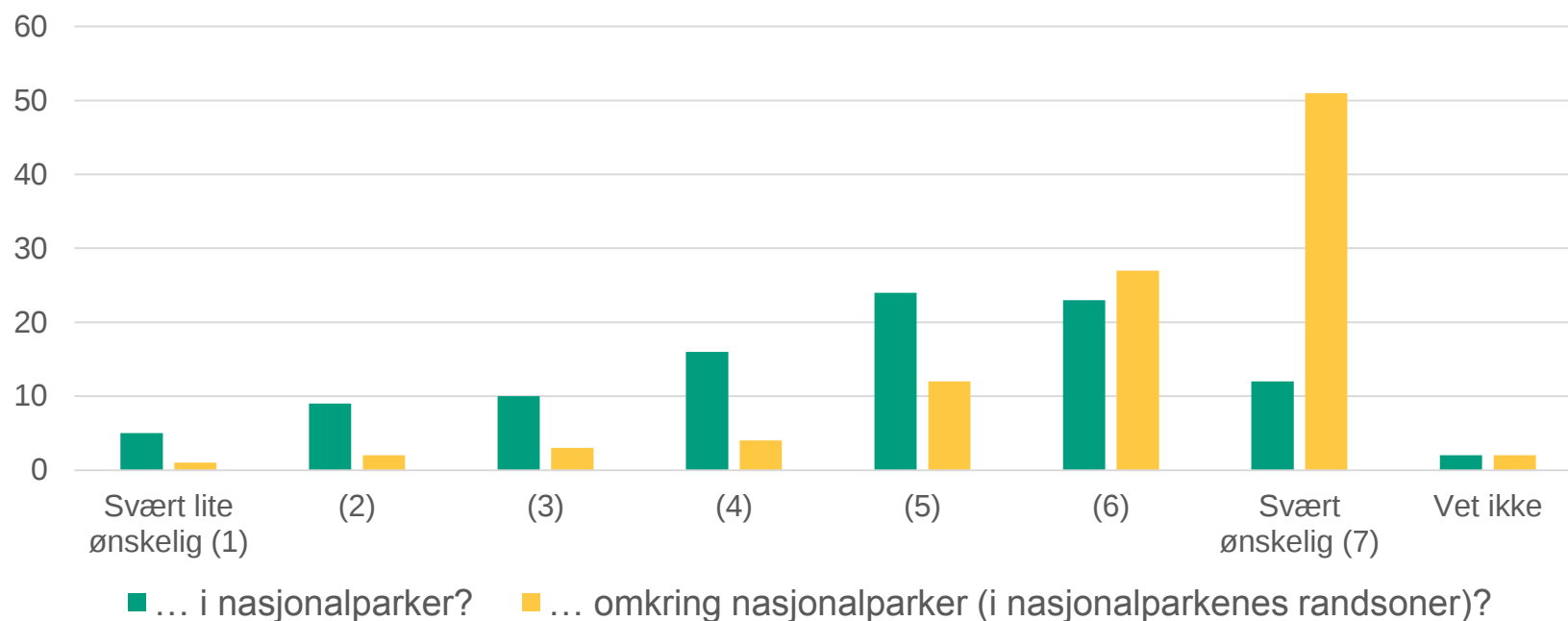
10 på topp. Prosent.

*) f. eks. kurs eller formidling om planter, dyr, geologi etc.

Ønskeligheten av at naturforvaltningen legger til rette for naturbasert reiselivsutvikling ...

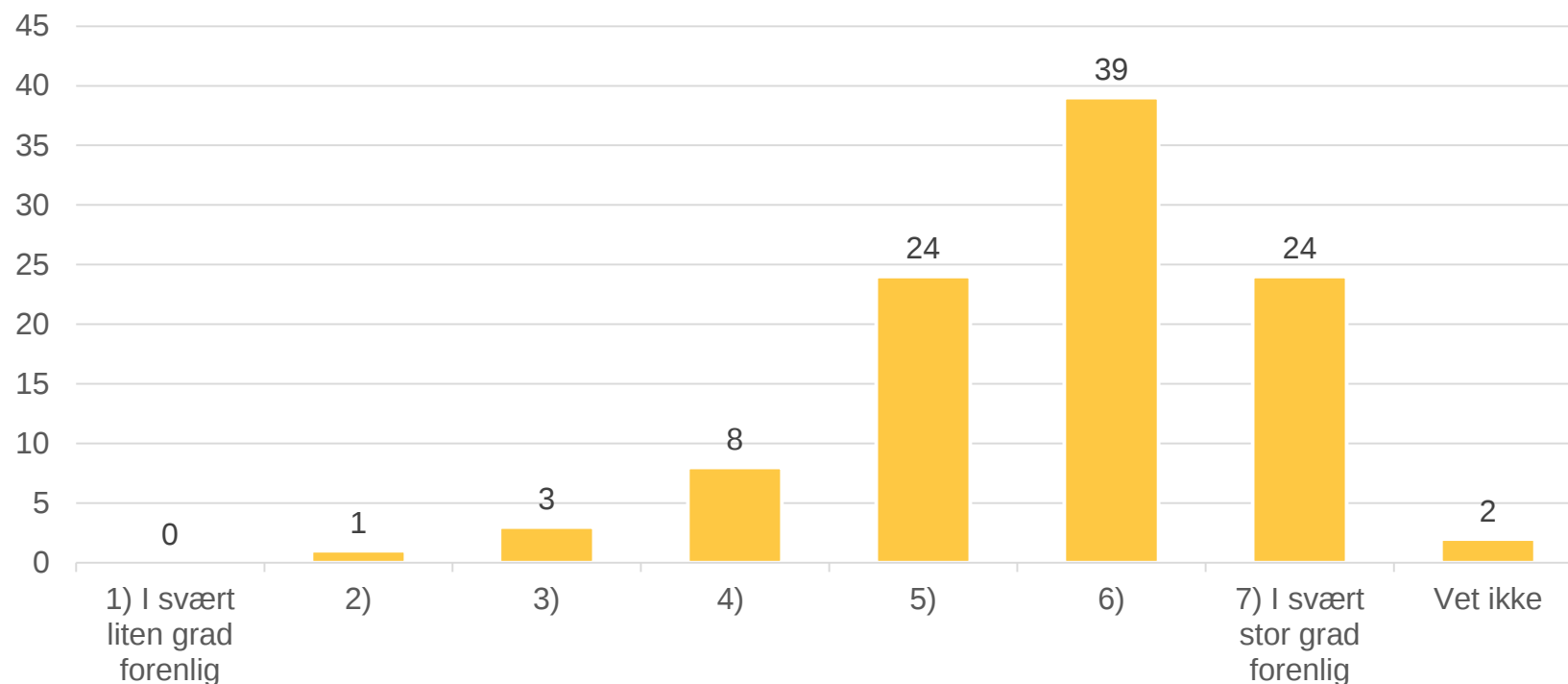
Prosent.

Tilretteleggingstiltak kan være: 1) Service for brukerne, og/eller 2) Tiltak for å beskytte natur- eller kulturkvalitetene i parken.

I hvilken grad mener du disse to formålene lar seg forene?

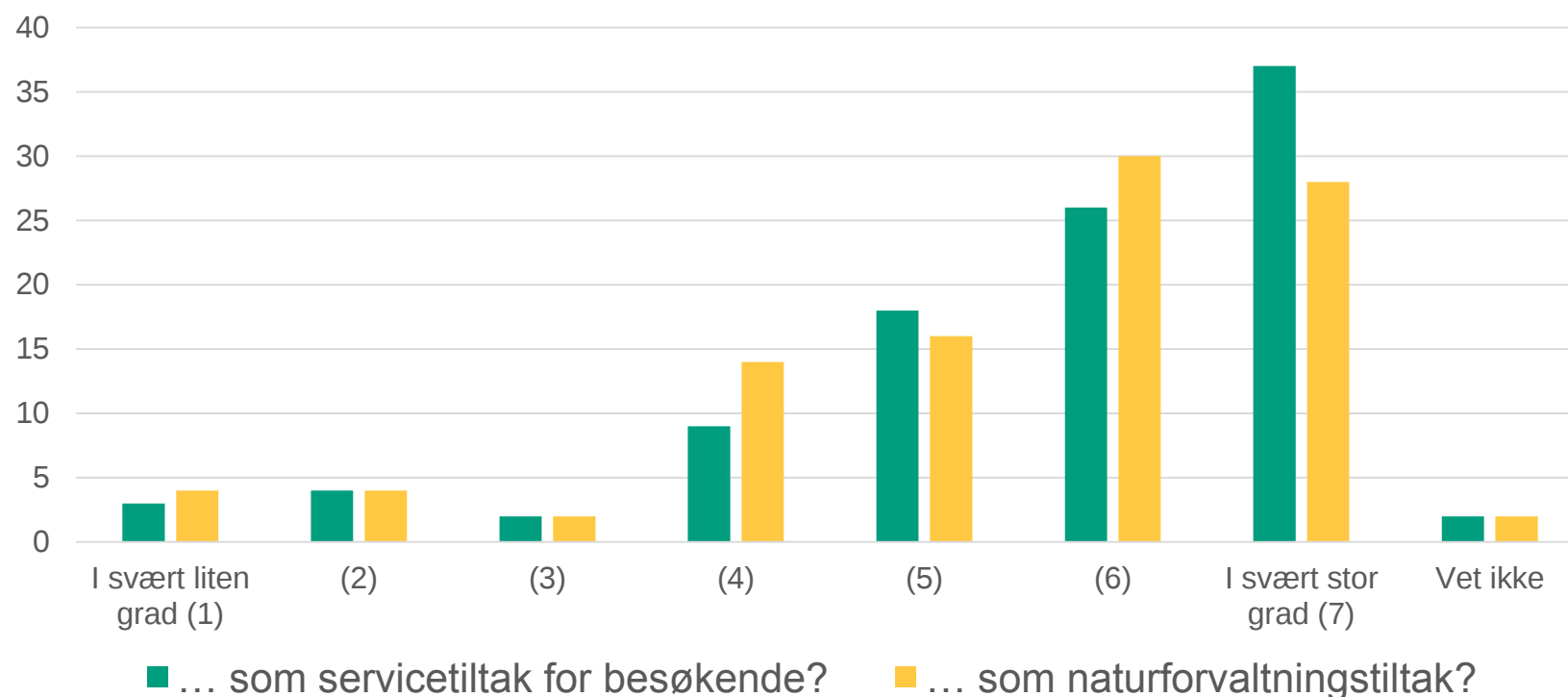
Prosent.

I hvilken grad mener du at fysisk tilrettelegging (opparbeidede stier, preparerte skiløyper, skilting, mv) i en nasjonalpark er et godt hjelpemiddel som henholdsvis servicetiltak og naturforvaltningstiltak?

Prosent.

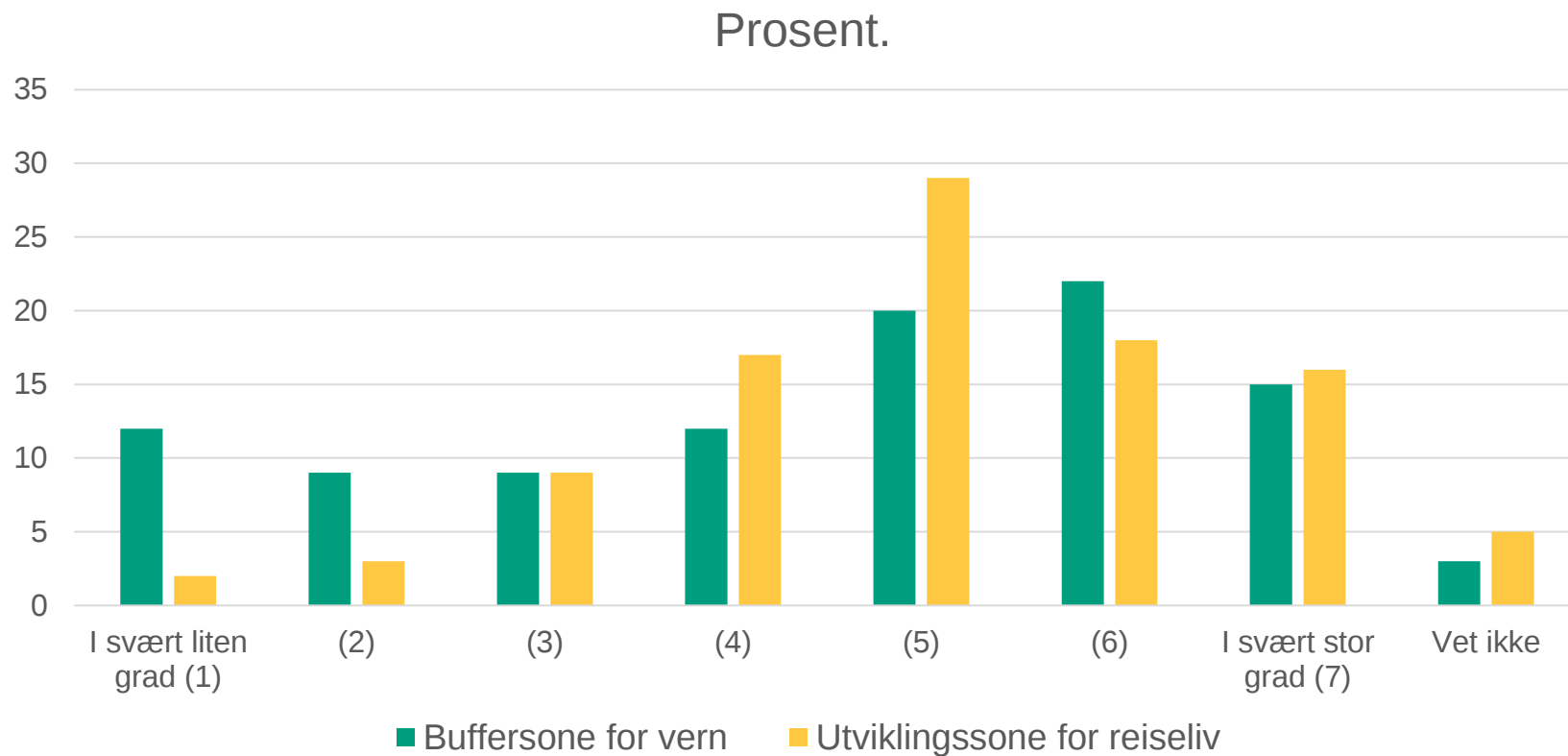
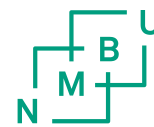

Ønskeligheten av fysiske tiltak innenfor og utenfor parkene

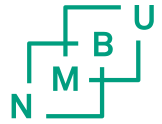

	Innenfor nasjonalparkene (gj.snitt)	I nasjonalparkenes randsoner (gj.snitt)	Differanse av gjennomsnitt
Skilting	5,8	6,5	0,7
Naturinformasjonstavler	5,6	6,5	0,9
Opparbeidede stier	5,2	6,3	1,1
Utsiktstårn for turister	4,5	6,0	1,6
Rasteplasser	3,9	6,1	2,2
Universelt utformede tiltak (infotavler, skilting, toaletter, hvileplasser ol.)	3,9	6,1	2,3
Preparerte skiløyper	3,8	6,1	2,3
Toaletter	3,7	6,1	2,4
Universelt utformede tiltak i form av turveier for rullestol	3,6	6,0	2,4
Opparbeidede fiskeplasser	3,6	5,7	2,1
Søppelstativer	3,2	5,7	2,5

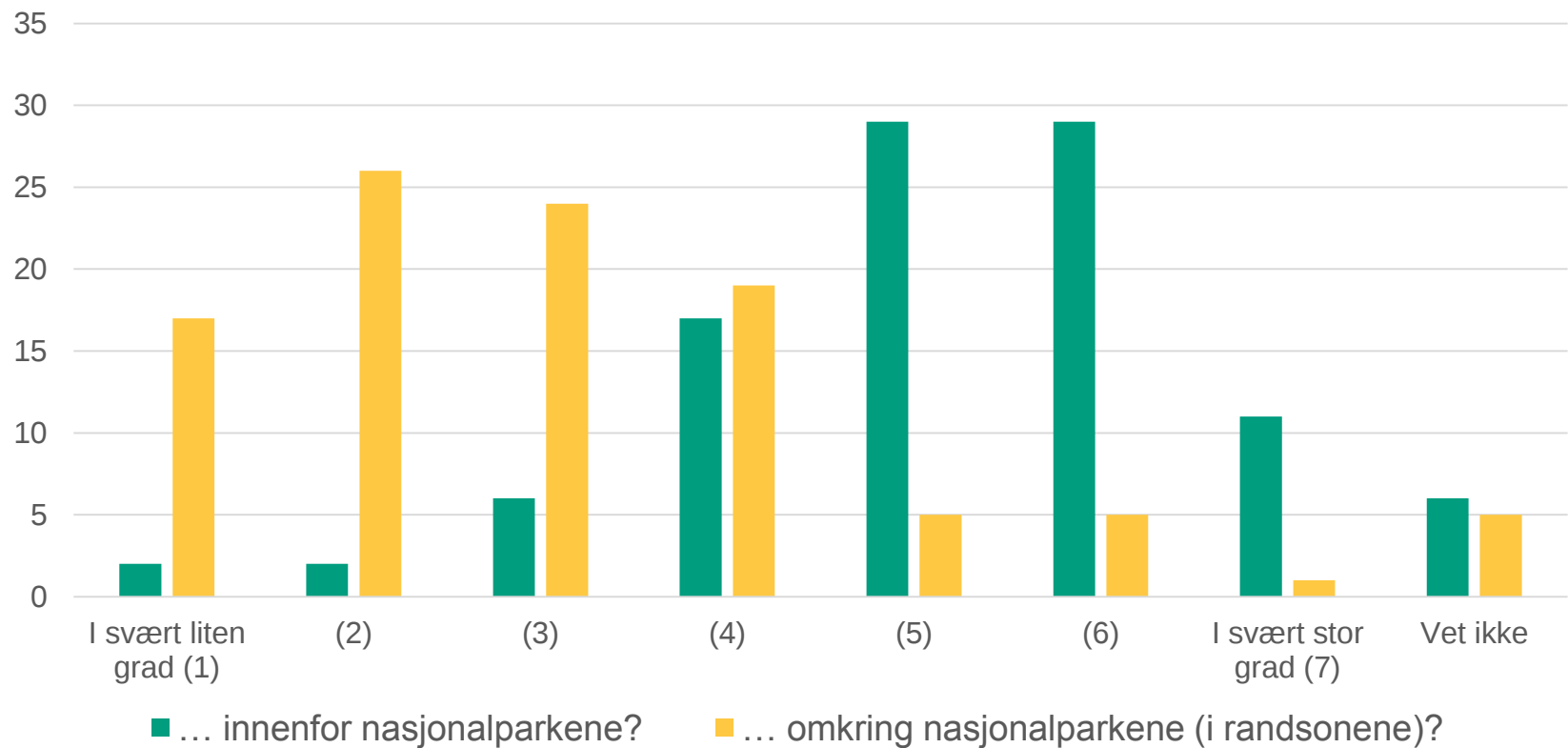
I hvilken grad anser du det som ønskelig at randsoner betraktes som buffersone for vernet og/ eller utviklingsområde for reiselivet?

I hvilken grad bør forvaltningen legge begrensinger på naturbaserte reiselivsaktiviteter ...

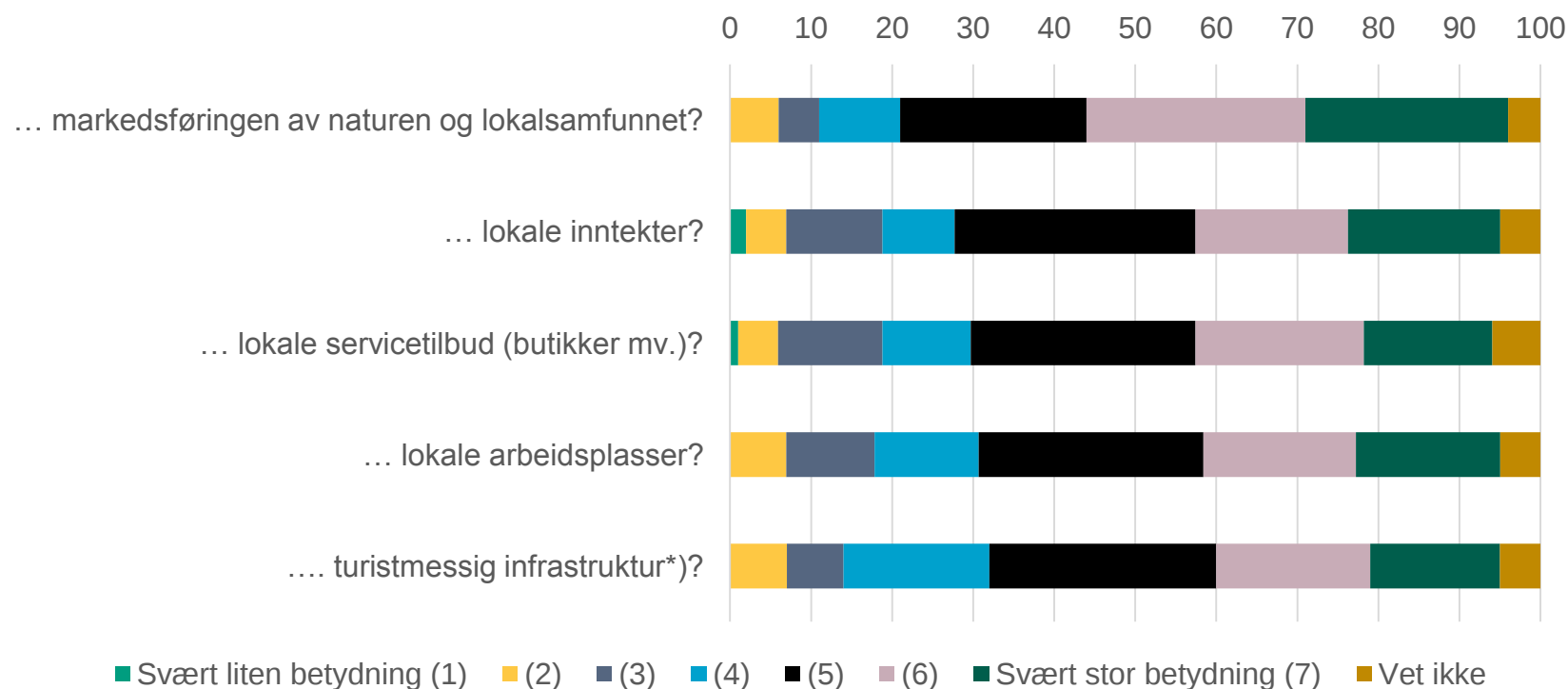
Prosent.

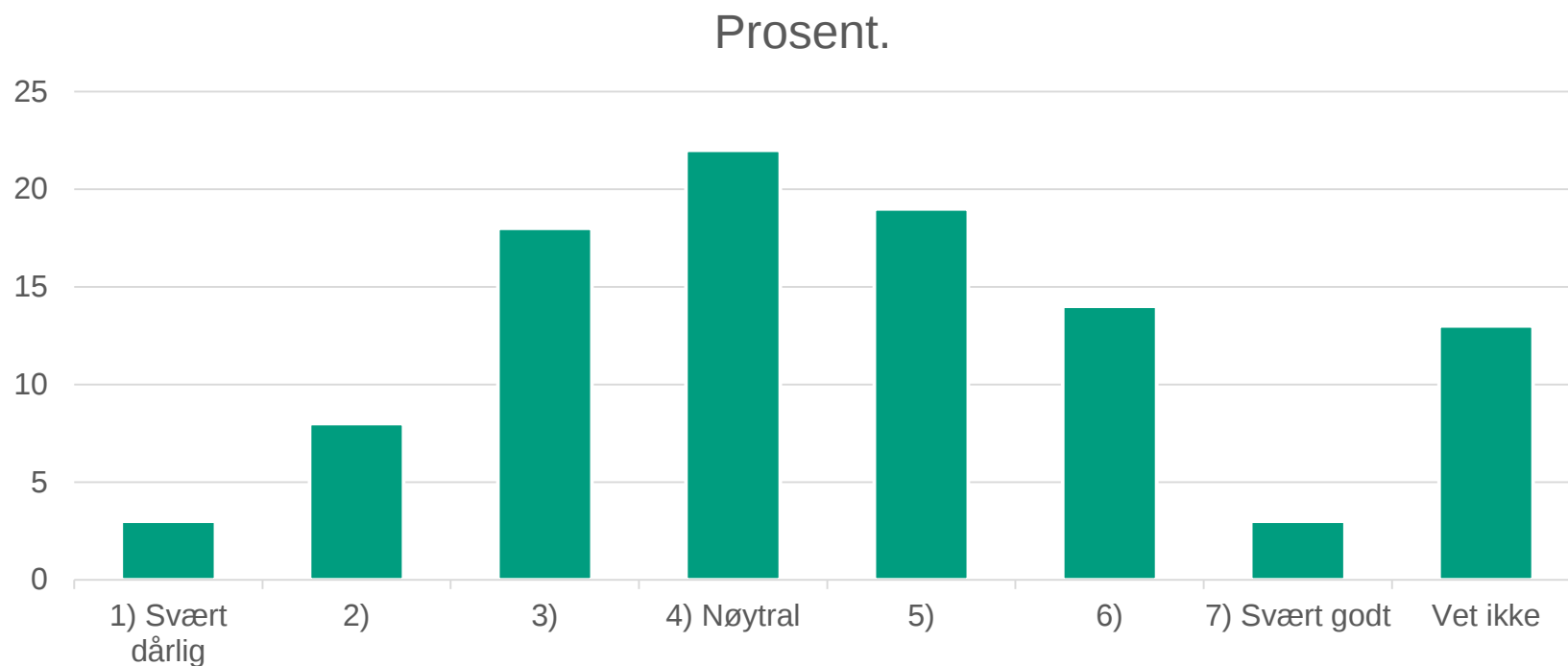
Hvilken betydning vil du anse at reiselivet knyttet til nasjonalparker har for omkringliggende lokalsamfunn når det gjelder ... :

Prosent.

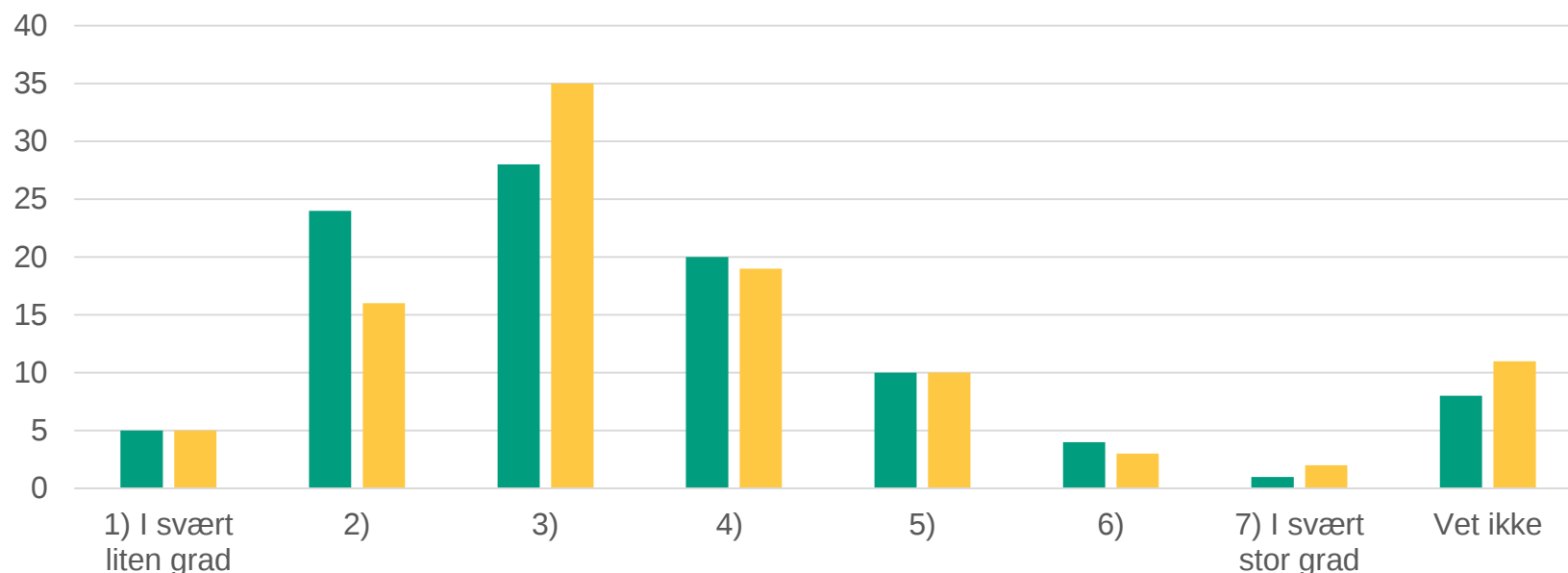
Hvordan vil du beskrive samarbeidet mellom lokale reiselivsbedrifter og nasjonalparkforvaltningen?

Grad av felles forståelse mellom reiseliv og forvaltning og innad i forvaltningen:

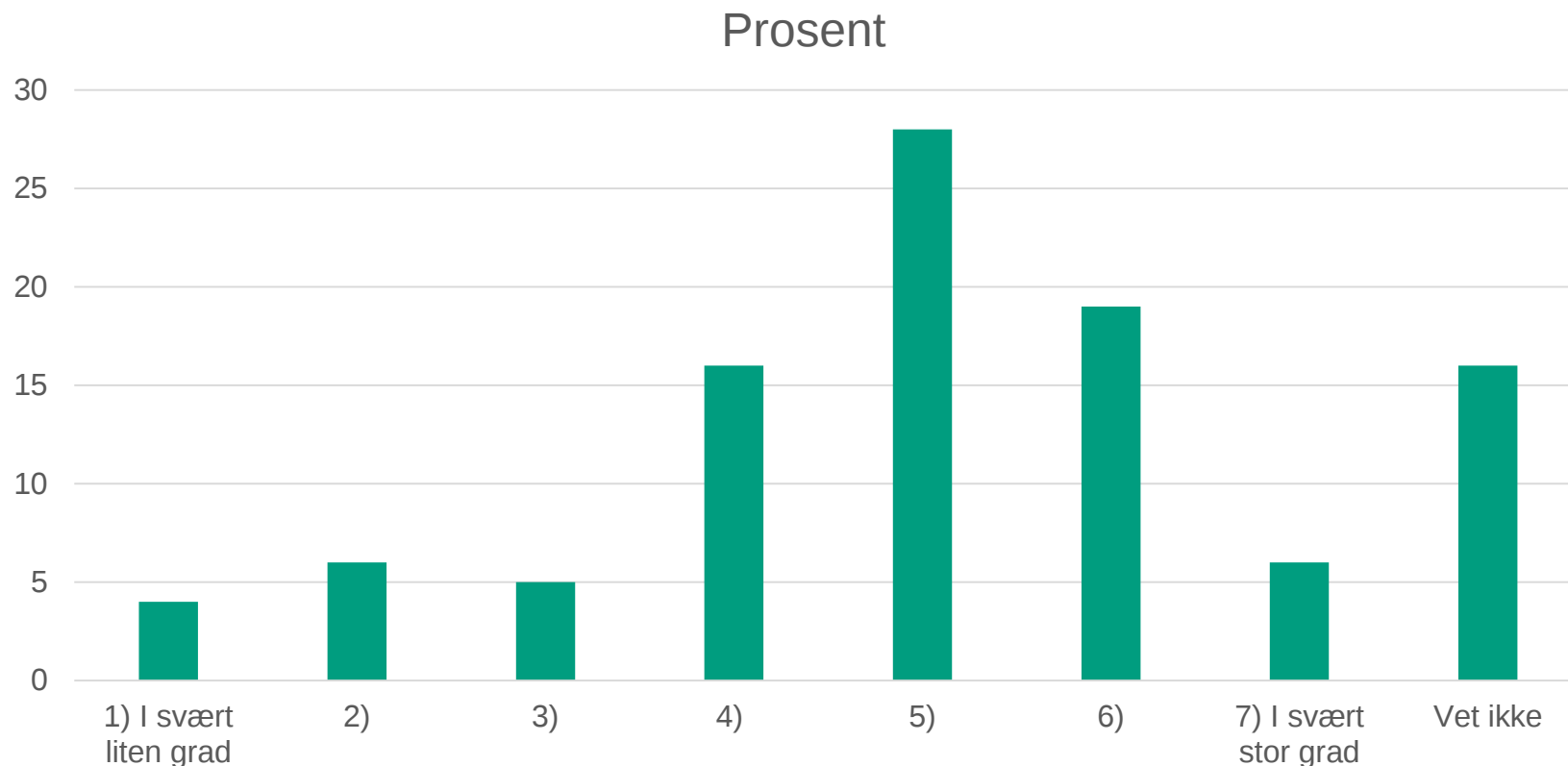

Prosent

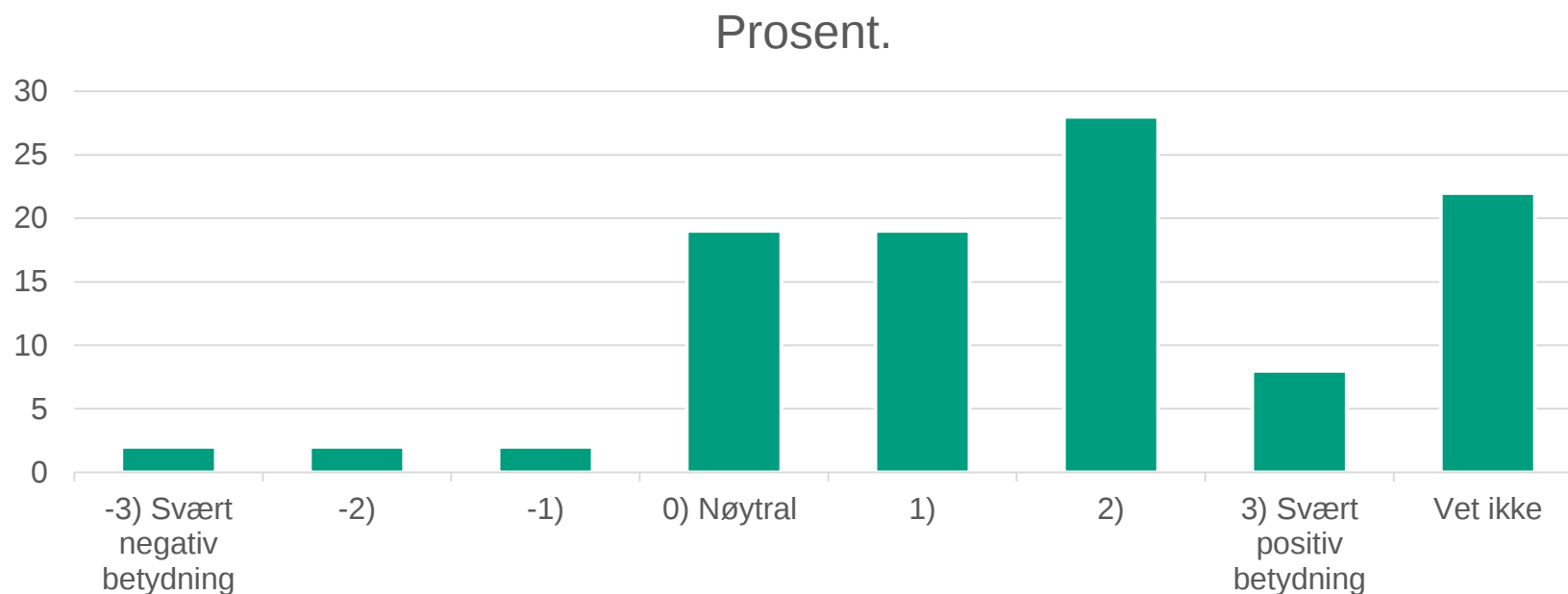
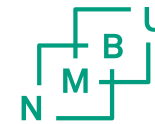

- I hvilken grad vil du anse at forvaltning og reiselivsbedrifter har felles oppfatninger og forståelse av forvaltning av verneområder?
- I hvilken grad vil du anse at det i forvaltningen er felles oppfatninger og forståelse av reiselivets plass, omfang og karakter?

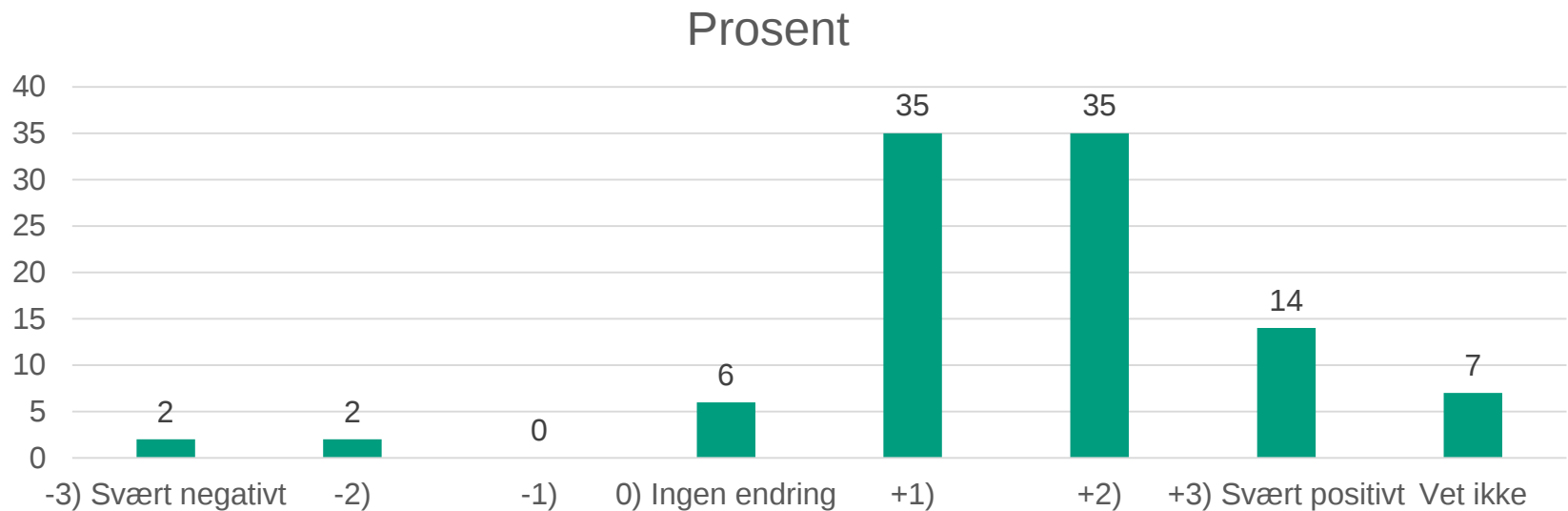
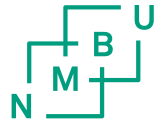
I hvilken grad vil du si at forvaltningen, i løpet av de siste 10 årene, har blitt mer imøtekommende med tanke på å inkludere reiselivsinteresser i nasjonalparker?

Hvilken betydning vil du si at innføringen av lokal forvaltningsmodell (interkommunale nasjonalparkstyrer) har hatt for samarbeidet mellom reiselivsinteressene og forvaltningsmyndighetene?

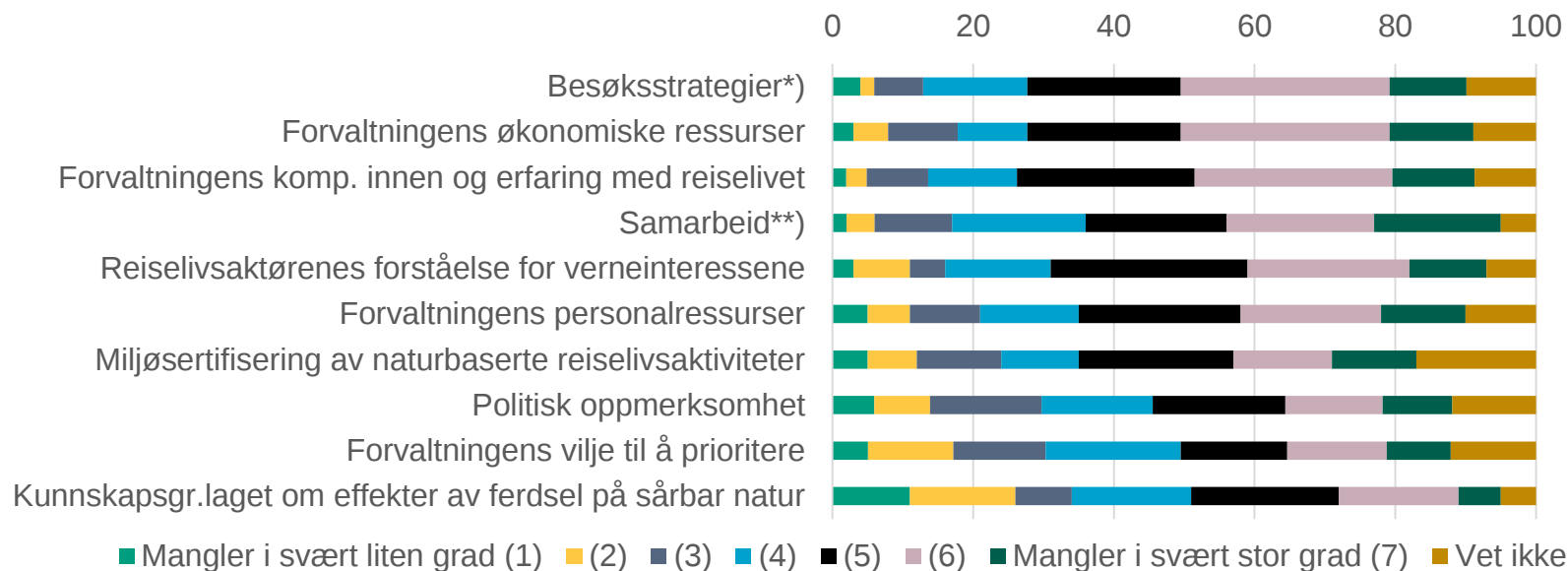
I et 10 års perspektiv, hva tenker du om mulighetene for omsetningsvekst og nyetableringer av naturbaserte reiselivsbedrifter i tilknytning til nasjonalparker?

Dersom en skulle legge bedre til rette for miljøtilpassete reiselivsaktiviteter i norske nasjonalparker, hvilke faktorer mangler etter din mening for å få det til?

Prosent

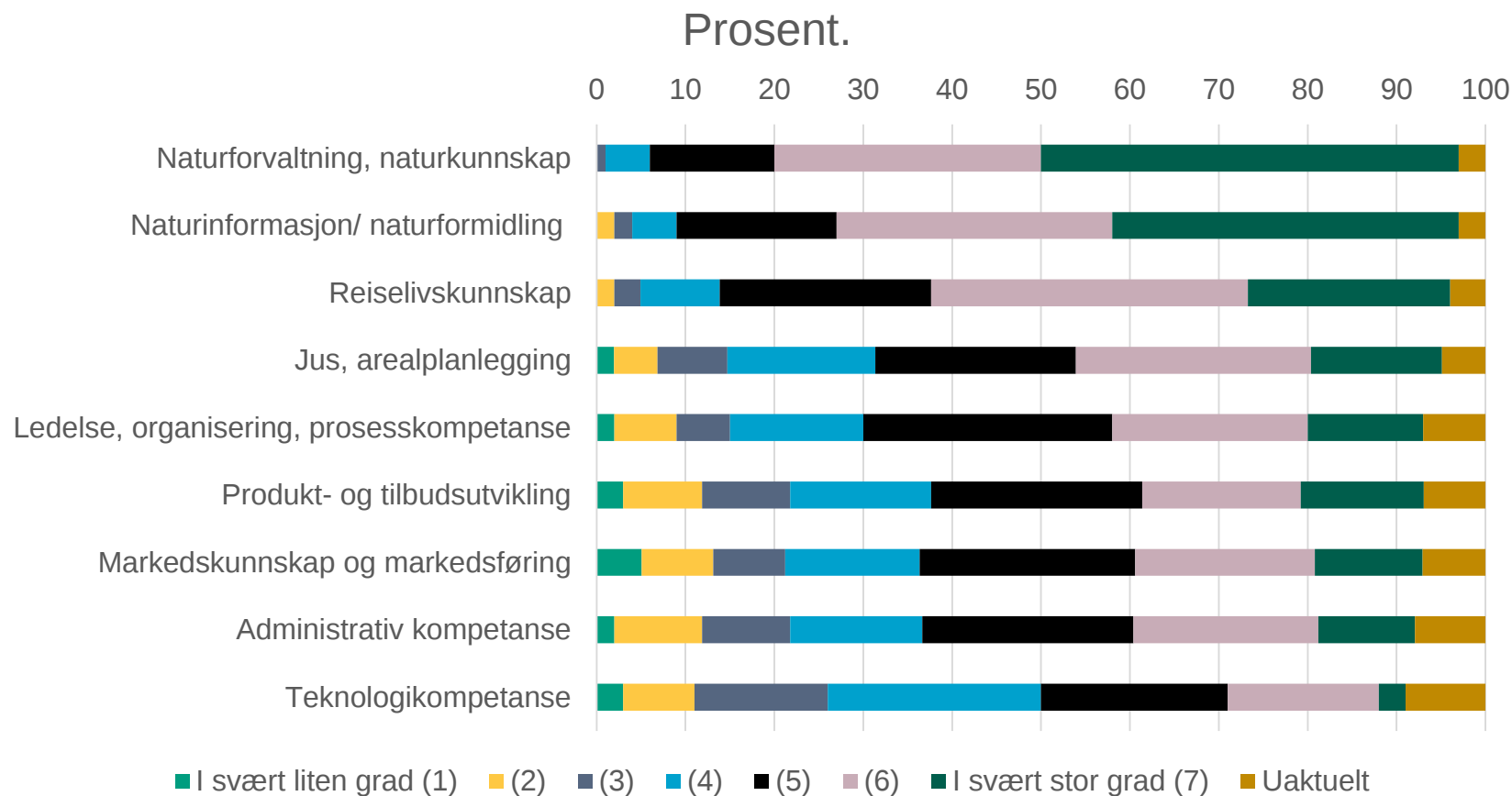

*) Antall og type besøkende, sesonglengde, sonering, mv.

**) Gjensidig tillit, samarbeidsarenaer, dialog med reiselivsaktører

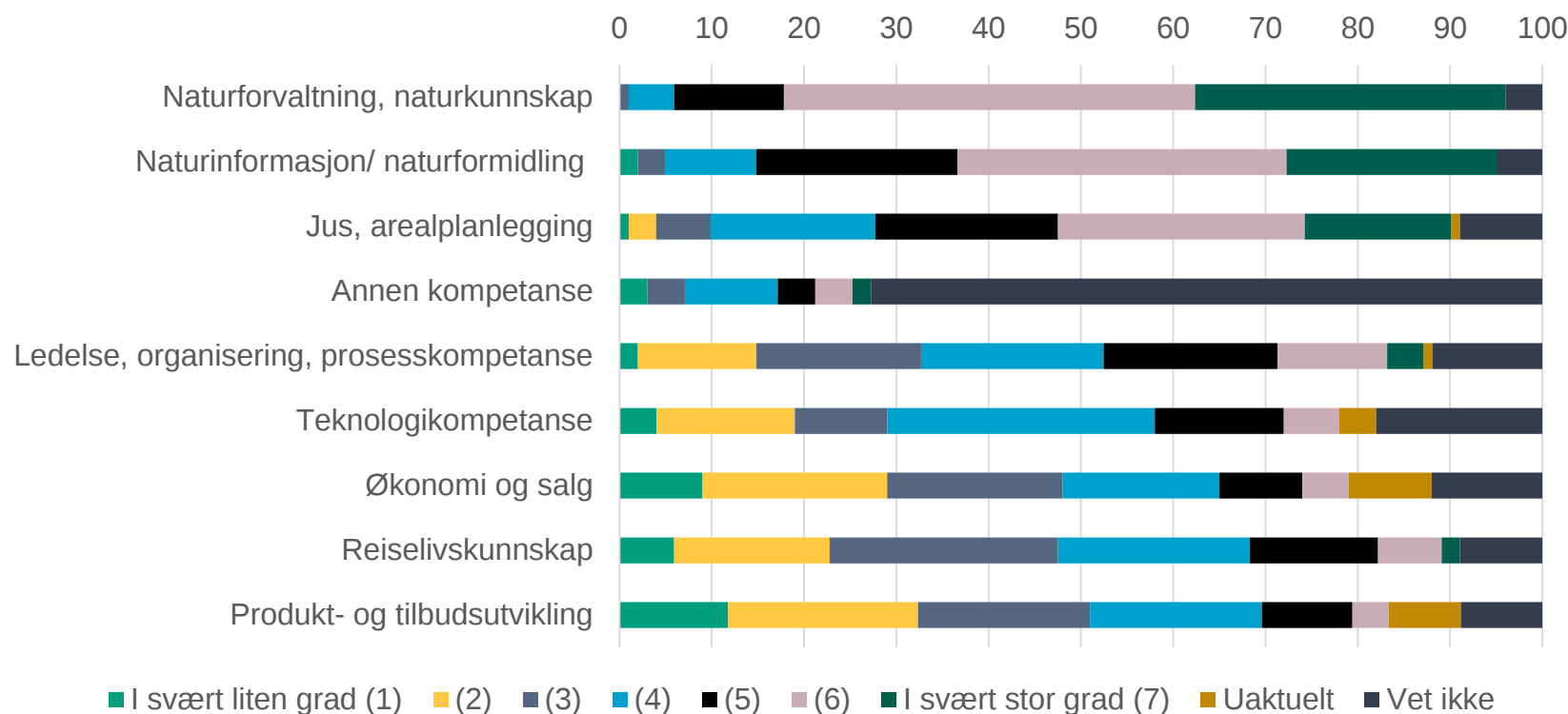
***) Lover, verneforskrifter og forvaltningsplaner

For å utvikle naturbasert reiseliv i nasjonalparker; hvilken betydning har det at forvaltningen har tilgang på kompetanse-ressurser innen følgende områder?

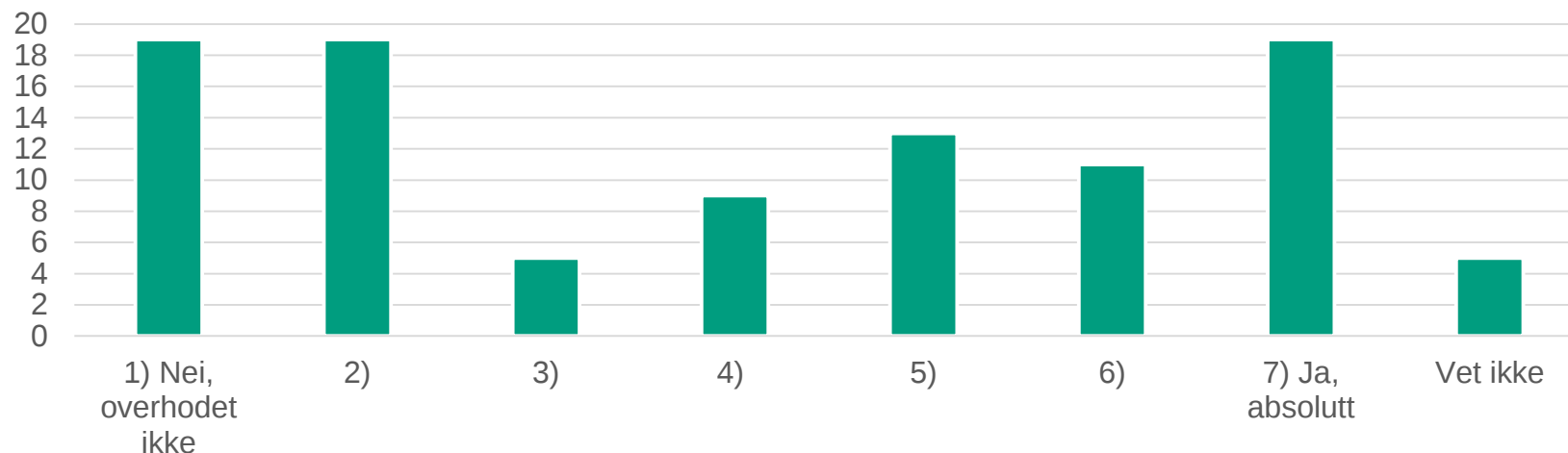
I hvilken grad vil du anse at verneområdeforvaltningen generelt har tilstrekkelig kompetanseressurser, innen følgende områder, til å håndtere reiselivsrelaterte oppgaver?

Prosent.

Nytt mandat?

Det sentrale formålet for nasjonalparkene i Norge er først og fremst naturbevaring, samt å gi rom for ferdsel til fots i samsvar med friluftslovens regler, ifølge Naturmangfoldlovens paragraf 33-35. Mener du at bærekraftig reiselivsutvikling bør bli en d

Oppsummering NFV:

- NP er nesten entydig positive for reiselivet
- Det er ønskelig å utvikle NBR i tilknytning til NP
- NP-statusen bør utnyttes i reiselivet
- Mange aktiviteter er ønsket både innenfor og utenfor NP.
- NFV bør legge til rette for NBR både innenfor og særlig i NPs randsoner (utviklingssone for reiselivet)
- NVF bør ikke legge begrensninger på NBR utenfor NP-grensene, men begrense/ styre dette innenfor parkene
- Tilrettelegging er både service for brukerne og gir samtidig effektive naturforvaltningstiltak

Oppsummering NFV forts.

- NBR i NP har positive virkninger for lokalsamfunnet
- Samarbeidsforholdet mellom NBR-bedrifter og NFV er verken godt eller dårlig
- Liten grad av felles forståelse mellom reiseliv og forvaltning, og også ulike oppfatninger i NFV
- **Men** samarbeidet har utviklet seg positivt de siste 10 år
- NFV er blitt mer imøtekommande mhp å inkludere reiselivsinteressene i NP i siste 10 års-periode.
- Innføring av lokal forvaltningsmodell har hatt en positiv betydning for samarbeidet mellom NBR-bedrifter og NFV

Oppsummering NFV forts.

- Forvaltningen oppfatter å ha tilstrekkelig kompetanse innen naturforvaltning, naturinformasjon, jus/ arealplanlegging
- **Men** mangler kompetanse innen produkt- og tilbudsutvikling, økonomi, reiselivskunnskap og lignende
- NVF er splittet omtrent på midten i synet på om bærekraftig NBR bør bli en del av formålet for nasjonalparkene

Takk for oppmerksomheten!

